

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

ניתן ביום 22 נובמבר 2017

המערערת

אילנה קאטר

המשיבה

קרן קורת ישראל – עמותה לפיתוח כלכלי

לפני: השופטת רונית רוזנפלד, השופט רועי פוליאק, השופטת חני אופק גנדלר
נציג ציבור (עובדים) מר ראובן רבינוביץ, נציג ציבור (מעסיקים) מר דן בן חיים

בשם המערערת – עו"ד דן אל אגליק
בשם המשיבה – עו"ד שרון אלמקייס חכמון

פסק דין

השופט רועי פוליאק

ערעור המתמקד בסוגיה, האם זכאית המערערת להשלמות פיצויי פיטורים, בנסיבות בהן הסדר הביטוח הפנסיוני שנערך בגינה כלל הפקדות למרכיב פיצויי הפיטורים רק בגין חלק מתקופת העבודה, אך צבירת הפיצויים בפועל בקרן הפנסיה הגיעה כמעט למלוא חבות הפיצויים לפי מכפלת משכורת אחרונה בשנות העבודה.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

רקע

1. המערערת עבדה ככלכלנית במשיבה, עמותה לפיתוח כלכלי העוסקת בסיוע פילנטרופי לעסקים במגזר הפרטי, מיום 3.4.2006 ועד לפיטוריה שנכנסו לתוקף ביום 25.1.2014. עם סיום עבודתה הגישה המערערת תביעה לפיצוי בגין פיטוריה שלא כדין, לטענתה, מעבודתה במשיבה, פיצוי בגין שימוע שלא כדין, פיצוי בגין עיכוב בשחרור מסמכים והשלמת פיצויי פיטורים. בית הדין האזורי בבאר שבע (השופטת יעל אנגלברג שהם ונציגי הציבור ה"ה אפרים ויגדר ונתן בורוכוב; סע"ש 48489-04-14) דחה את התביעה על כל ראשיה, למעט חיוב המשיבה בהשלמה של סכום של 124 ₪ בלבד בגין השלמת פיצויי פיטורים, וחייב את המערערת בהוצאות ההליך.

2. הודעת הערעור של המערערת התייחסה לכל מרכיבי פסק הדין, אך בפתח הדיון בערעור הודיע ב"כ המערערת כי **"דיבורתי עם מרשתי ואנחנו מבקשים לצמצם את הערעור למחלוקת המשפטית שדנה בעניין כספי הפנסיה והפיצויים"**. בהתאם, יתמקד פסק דינו בסוגית חישוב פיצויי הפיטורים והזיקה בין הזכות לפיצויי פיטורים מכח הוראות חוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 (להלן – **החוק** או **חוק פיצויי פיטורים**) לבין הפיצויים הצבורים ב"מרכיב הפיצויים" בהסדרי הביטוח הפנסיוני שנערכו בחלק מתקופת עבודתה של המערערת. לנוחות הקורא יצוין, כי המונח "מרכיב הפיצויים", המופיע בסעיף ההגדרות של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, עניינו בכספים הצבורים בחשבון הפיצויים – במובחן מחשבונות התגמולים – בקופות הגמל השונות.

3. טרם תבחנה טענות המערערת, נציין את הנתונים הכספיים והעובדתיים, אשר אינם שנויים במחלוקת בין הצדדים:

א. תקופה העבודה היא של 93.73 חודשים. בית הדין האזורי ערך את חישוביו לפי תקופה של 94 חודשים. משהמשיבה לא ערערה בסוגיה, יערכו החישובים לפי תקופה

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

של 94 חודשים, כך שחבות הפיצויים, כפי שנפסק בבית הדין האזורי, עומדת על 85,500 ₪.

ב. המשכורת האחרונה עמדה על סכום של 10,915 ₪.

ג. המערערת צורפה לקרן פנסיה בתאריך 20.6.2007.

ד. בגין חודשי העבודה מאי עד דצמבר 2007 הועברו לקרן הפנסיה תשלומי עובד ומעסיק למרכיב התגמולים בלבד.

ה. החל מחודש ינואר 2008 ועד לסיום עבודת המערערת בשורות המשיבה, הועבר לקרן הפנסיה תשלום חודשי בסכום קבוע של 2,000.72 ₪, אשר חולק לתגמולי מעסיק בסכום של 545.75 ₪, תגמולי עובד בסכום (זוהה) של 545.75 ₪ ופיצויי פיטורים בסכום של 909.22 ₪. נקדים ונציין, כי חישוב פשוט מלמד, כי בוטח שכר של 10,915 ₪ ממנו הועברו תשלומים בשיעור 5% לתגמולי מעסיק, שיעור דומה (5%) לתגמולי עובד ושיעור של 8.33% מהשכר למרכיב הפיצויים.

ו. לפי נתוני מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, החברה המנהלת של קרן הפנסיה, אשר בעלי הדין לא חלקו על נכונותם, נצבר במרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה, במועד סיום העסקת המערערת, סכום של 80,196 ₪.

ז. המשיבה שילמה למערערת השלמת פיצויים בסכום של 5,180 ₪.

ח. לא נחתם בין הצדדים הסכם המאמץ את תנאי האישור הכללי בדבר תשלומי מעבידים לקרן פנסיה ולקופת ביטוח במקום פיצויי פיטורים (להלן – **האישור הכללי**), אשר הוצא על ידי שר העבודה והרווחה מכח סמכותו לפי סעיף 14 לחוק פיצוי פיטורים, ולא נטען כי חל על המשיבה ועובדיה הסכם קיבוצי.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

4. בכתב התביעה טענה המערערת, כי היא זכאית להפרש שבין חבות הפיצויים לפי מכפלת השכר האחרון בשנות העבודה, לבין הסכומים הנומינליים שהועברו בגינה למרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה בתקופת 73 החודשים בהם הועברו בגינה תשלומים לקרן הפנסיה. סכומו של ההפרש, לפי חישובי התובעת, עמד על של 19,179 ₪. בתצהיר העדות הראשית חזרה המערערת על החישוב דלעיל והוסיפה כי **"לפי עצת עורך דיני לא חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים על העסקתי ותשלומי הנתבעת יבואו על חשבון פיצויי פיטורים ולא במקומם"**.

פסק הדין והערעור

5. בית הדין האזורי מיקד את המחלוקת בפסק הדין בשאלה **"לזכות מי יש לזקוף את הרווחים שצברה קופת הפנסיה ברכיב ההפרשות לפיצויי פיטורים והאם יש לקחת בחשבון את העובדה שהקרן [המשיבה – ר.פ.] לא הפרישה בעבור התובעת בגין כל תקופת העבודה"**. בנסיבות העניין - בהן נטען כי תשלומי המשיבה באו על חשבון פיצויי פיטורים ולא במקום הפיצויים - נפסק, כי מאחר שכספי הפיצויים מהווים חיסכון בידי המעסיק לצורך עמידתו בהתחייבות לתשלום פיצויי פיטורים, אזי כפי שעל מעסיק להשלים את חבות הפיצויים במקרה של חסר, כך הוא זכאי כי בנסיבות בהן **"ההפרשות השביחו את עצמן"** הן תחשבנה כחלק מכספי הפיצויים ו**"כל עוד לא נגרע מהתובעת דבר על פי דין, אין לה כל יסוד להלין על כך"**. כפועל יוצא מהקביעה המשפטית דלעיל, נבחנה חבות פיצויי פיטורים (85,500 ₪) אל מול הסכומים שנצברו במרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה על חשבון פיצויי פיטורים (80,196 ₪) בצירוף תשלום ההשלמה (5,180 ₪) והמשיבה חויבה לשלם את ההפרש בסך 124 ₪.

6. בהודעת הערעור חזרה המערערת על טענתה, כי הרווחים שנצברו במרכיב הפיצויים לא יזקפו על חשבון המעסיק לפיצויי פיטורים. המערערת הוסיפה וטענה, כי תוצאת פסק הדין בלתי צודקת ותמכה עמדתה בהוראות צו ההרחבה (נוסח משולב) לפנסיה חובה (להלן – **צו ההרחבה הפנסיוני**), הקובע, לגישה, כי **"העובד זכאי להפרש דמי פיצויים בגין התקופות אשר בעבורן לא בוצעו הפרשות לקרן"**. יצוין, כי בסעיף 81 להודעת הערעור נטען על ידי המערערת, בניגוד לעמדתה בבית הדין האזורי, כי את הפרשי

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

ההצמדה, להבדיל מהריבית, יש לזקוף לזכות המעסיק, אך חישובי המערערת נסמכו גם בהליך הערעור על סכומי הקרן בלבד ללא חישוב הפרשי ההצמדה וזקיפתם.

7. בדיון בפנינו שינתה המערערת טעמה. בא כוחה של המערערת טען כי "בשלה העת לנפץ את המיתוס של סעיף 14" וכי בכל מקרה יש לערוך את חישוב הפיצויים המיטיב עם העובד, כך שבגינה של המערערת יוחלו הוראות צו ההרחבה הפנסיוני לפיהן היא זכאית לפיצויי פיטורים בגין התקופה בה לא בוטחה בקרן הפנסיה, בנוסף לכספים שנצברו בקרן. המשיבה טענה כי אין להתערב בפסק הדין וחזרה על טענתה לפיה תשלומיה לקרן הפנסיה באו על חשבון פיצויי פיטורים וכי ריווחי ההשקעה, בנסיבות העניין, נזקפים על חשבון כספי הפיצויים, כפי שאת הפסדי ההשקעה, במקרים אחרים, סופג המעסיק ולא העובד.

דיון והכרעה

8. הכלל הבסיסי בחוק פיצויי פיטורים, הוא כי עובד המסיים עבודתו בנסיבות המזכות בפיצויי פיטורים לפי החוק, זכאי לפיצוי פיטורים המחושבים לפי מכפלת משכורתו האחרונה בשנות עבודתו (ראו: סעיף 12 לחוק ותקנות פיצויי פיטורים) (חישוב הפיצויים והתפטרות שרואים אותה כפיטורים), התשכ"ד-1964, שהותקנו מכוחו).

9. עם זאת, סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים קובע לאמור:

"תשלום לקופת תגמולים, לקרן פנסיה או לקרן כיוצא באלה, לא יבוא במקום פיצויי פיטורים אלא אם נקבע כך בהסכם הקיבוצי החל על המעסיק והעובד ובמידה שנקבע, או אם תשלום כאמור אושר על ידי שר העבודה ובמידה שאושר"
[הדגשה הוספה – ר.פ.].

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

10. מקריאת סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים עולה, כי נקודת המוצא בחוק היא, כי, ככלל, תשלומי מעסיק לקופות גמל אינם באים "**במקום**" פיצויי פיטורים, אלא אם כן נקבע אחרת בהסכם קיבוצי או בצו של שר העבודה. תשלומים הצבורים בקופות הפיצויים נחשבים, לפיכך, במקרה הרגיל, כ"חיסכון בידי המעסיק" הזכאי להשבתם לידי אדם העובד סיים עבודתו בנסיבות שאינן מזכות בפיצויי פיטורים (דב"ע (ארצי) לה/3-29/ פוטוקר שטיין – אגד – אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ, פד"ע ו' 288 (1975); דב"ע נג/3-234 ברקן – טלדיין אינטרקונטיננטל בע"מ, פד"ע כז 189 (1994)) והם יזקפו "**על חשבון**" הפיצויים עם שחרור הקופה לזכות העובד בנסיבות המזכות את העובד בפיצויי פיטורים (מ' גולדברג, "פיצויי פיטורים לזכאים לפנסיה מכח חוק או למבוטחים במערכת פנסיונית או בקופת גמל" **עיוני משפט** ט 569, 576 (1983); להלן – **גולדברג**). הקביעה לפיה כספים הצבורים בקופות הפיצויים יבואו "**במקום**" פיצויי פיטורים, היא, אפוא, החריג לכלל הקבוע בסעיף 14 לחוק.

11. אכן, בשנים האחרונות בהן קיימת חובה מכח דין להעביר תשלומים בגין עובדים להסדרי ביטוח פנסיוני מקיפים, ההסדר החריג מכח סעיף 14 לחוק הפך לנורמה המקובלת, לנוכח אימוצו הגורף בהסכמים הקיבוציים ובצווי ההרחבה במשק (ראו לאחרונה בסקירתה של חברתי, השופטת ח' גנדלר-אופק, בע"ע (ארצי) 64839-09-16 **י.ב. שיא משאבים בע"מ – Gebre Okubazgy** (9.8.2017)). עם זאת, מתכונת אימוצו של ההסדר החריג, כפי שהוחלה לראשונה באישור הכללי שהוצא עוד בשנת 1998, כוללת התניה של ויתור המעסיק על זכותו למשוך את כספי הפיצויים מהקופות בנסיבות של סיום עבודה בנסיבות שאינן מזכות את העובד בפיצויי פיטורים. ההתניה נועדה להקחות את עוקצה של הגזירה לפיה העובד לא יקבל פיצויי פיטורים המחושבים לפי מכפלת משכורתו האחרונה בשנות העסקתו, ולערוך הסדר המאזן בין עניינו של העובד לקבל את כספי הפיצויים בכל מקרה של עזיבת עבודה – בין בפיטורים ובין בהתפטרות שאינה מזכה בפיצויי פיטורים לפי החוק – למעט מקרים קיצוניים וחמורים, לבין עניינו של המעסיק לגדר את החשיפה הכרוכה בתשלומים נוספים בגין פיצויי פיטורים עקב העלאות בשכר או כתוצאה מהפסדי השקעות של קופת הגמל המנהלת את כספי הפיצויים (השוו: בר"ע (ארצי) 53583-01-17 **סופרקום בע"מ** – מיזנשטיין, פסקה 11 (24.2.2017)).

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

12. מכל מקום, בענייננו מיקדה המערערת את טיעוניה בבית הדין האזורי בזכאותה לקבלת פיצויי פיטורים המחושבים לפי החוק, תוך שלטענתה פיצויי הפיטורים הצבורים במרכיב הפיצויים בהסדר הפנסיוני באים "על חשבון" פיצויי הפיטורים ולא במקומם. בנסיבות להן טענה המערערת, מוטלת על מעסיק החבות לתשלום פיצויי פיטורים על פי החוק, כאשר הכספים הצבורים במרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה, כערכם ביום ניתוק יחסי העבודה, ישוחררו לידי העובד ויזקפו על חשבון פיצויי פיטורים:

"כאן המקום להדגיש, כי בכל מקום בו מבוטח עובד בפנסיה מקיפה, ולא נאמר בהסכם כי התשלום לקרן בא במקום פיצויי פיטורים, יהיה העובד זכאי להשלמת ההפרש בין פיצויי הפיטורים על פי החישוב הסטטוטורי, לבין הסכום העומד לזכותו עבור פיצויי הפיטורים מתוך הפרשת המעביד..."

(דב"ע (ארצי) נה/160-3 רבני – ד"ר אברהמוב, פסקה 9(ו)
(11.8.1996). ההדגשה הוספה).

כך נהגה המשיבה, אשר השלימה את ההפרש בין חבות הפיצויים המלאה לפי חוק פיצויי פיטורים לבין הסכום הצבור אשר עמד לזכותה של המערערת במרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה במועד ניתוק יחסי העבודה. יובהר, בהקשר זה, כי אין מניעה, בהיבט העיוני, כי מעסיק ישלם את מלוא חבות הפיצויים מכיסו וימשוך את כספי הפיצויים הצבורים בקופת הפיצויים, שהרי הכספים הצבורים בקופה "אינם אלא אחת מדרכי החיסכון של המעביד" (גולדברג, 577 והאסמכתאות המפורטות שם). עם זאת, בהיבט המעשי לא נעשה שימוש תכוף בחלופה דלעיל הכרוכה, בין היתר, בתשלום מס במקור על ידי המעסיק עם משיכת כספי מרכיב הפיצויים מקופת הגמל ובהכבדות רגולטוריות.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

13. למעלה מן הנדרש יודגש, כי אין כל בסיס לטענתה החדשה של המערערת בהליך הערעור, לפיה זכאית המערערת כי בנוסף לכספים הצבורים במרכיב הפיצויים בקרן הפנסיה ישולמו לידיה פיצויי פיטורים בגין חודשי ההעסקה בהם לא הועברו בגינה תשלומים לקרן הפנסיה. אמנם, אילו היה חלים האישור הכללי או צו ההרחבה הפנסיוני במערכת היחסים שבין בעלי הדין, טענת המערערת כי היא זכאית כי תשלומי המשיבה יבואו במקום פיצויי פיטורים בתקופה בה בוטחה בביטוח המקיף, אך בגין התקופה בה לא בוטחה ישולמו לה פיצויי פיטורים לפי החוק, היתה ראויה להישמע. ואולם, אין חולק כי בעלי הדין לא אימצו בחתימתם את תנאי האישור הכללי וכי ההסדר שחל בגין המערערת הוא "הסדר פנסיה מיטיב" השולל את תחולת צו ההרחבה הפנסיוני (ראו: סעיף 4(א)(1) לצו ההרחבה הפנסיוני; ממילא, לפי סעיף 22 לחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957, מאחר שההסדר הפנסיוני מכח ההסכם האישי עדיף על הזכויות שהוקנו למערערת בצו ההרחבה הפנסיוני, עדיפות הוראות ההסכם האישי בתחום הפנסיוני על הוראות צו ההרחבה הפנסיוני), כך שלהסדרים אלה שנערכו מכח הוראת סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים אין תחולה בענייננו.

14. העולה מן המקובץ הוא, כי לא קיים הסדר נורמטיבי החל במערכת היחסים שבין בעלי הדין, לפיו זכאית המערערת לחישוב שונה של הפיצויים מהחישוב המפורט בחוק פיצויי פיטורים ובתקנות מכוחו. לטענת המערערת לפיה יש לזכות עובד בחישוב הפיצויים המיטיב ביותר מנקודת ראותו ולהחיל עליו בדיעבד הוראות מהסדרים שלא חלו בגינו בתקופת העסקתו מכח דין (צו ההרחבה הפנסיוני; הסדר "זכאות בלא תנאי" הנזכר בסיכומי המערערת) או הסכם (האישור הכללי), אין, כמובן, כל תימוכין בדין, ועל פני הדברים אין להם, בכל הכבוד, אף תימוכין בשכל הישר ובאיזון הראוי שבין זכויות העובד לבין זכויותיו של מעסיקו.

15. הנה כי כן, בדין פסק בית הדין האזורי, כי משקיבלה המערערת פיצויים בשיעור המתחייב מחוק פיצויי פיטורים - באמצעות שחרור קרן הפנסיה, לרבות מרכיב הפיצויים, והשלמת ההפרש שבין חבות הפיצויים לפי מכפלת המשכורת האחרונה

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 39921-01-16

בשנות ההעסקה לבין הצבירה במרכיב הפיצויים – יצאה המשיבה ידי חובתה ואין המערערת זכאית לתשלומים נוספים.

16. סוף דבר – הערעור נדחה. המערערת תשא בהוצאות המשיבה ובשכר טרחת עורכי דינה בסכום (כולל) של 7,500 ₪.

ניתן היום, ד' כסלו תשע"ח (22 נובמבר 2017), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

חני אופק גנדלר,
שופטת

רועי פוליאק,
שופט

רונית רוזנפלד,
שופטת, אב"ד

מר דן בן-חיים,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר ראובן רבינוביץ,
נציג ציבור (עובדים)